

## Модуль 2. Один стимул - багато реакцій

### Лекція 15. Яким має бути ідеал освіти? Інтелект успіху Р. Стернберга

Неодноразово доводилось мати справу з упередженим ставленням вчителів до читання психолого-педагогічної літератури. Не завжди їм вдавалося пригадати, яку книгу вони прочитали за останній рік. А ви, шановний слухачу?

Я не засуджую вас, оскільки на початку моєї наукової кар'єри мені довелося вивчати нашу психолого-педагогічну літературу. Разом із тим доводилось читати закордонних авторів у перекладі. Переважна більшість радянських та пострадянських праць з педагогіки та психології заганяли мене в депресію. Водночас читання закордонних авторів перетворювалося на захопливий та веселий діалог. Читаючи працю Р. Стернберга «Інтелект успіху» посмішка не сходила з моїх вуст. Я неодноразово повертався до цієї праці, для ілюстрації інтелекту успіху хотів би навести коротеньку історію від Р. Стернберга.

*Двоє хлопців йдуть по лісу із важким туристичним знаряддям, помічають розлюченого ведмедя-грізлі. Один хлопець – відмінник у школі, якого всі вважають розумним; а другий має посередні успіхи в школі, але він діловитий. Перший хлопець (відмінник) впадає в паніку і бачить, як інший скидає з себе важке туристичне обладнання та вдягає кросівки. Перший зауважує: «Ти, напевно, з глузду з'їхав, адже нам все одно не вдасться відірватися від ведмедя». А другий відповідає: «Цілком слушно. Але все, що мені треба, це відірватись від тебе».*

Р. Стернберг пише, що перший хлопець має гарний аналітичний інтелект – він правильно проаналізував проблему і на цьому його здібності вичерпались. Водночас другий не лише проаналізував ситуацію, а й ухопив суть проблеми та відшукав творчий та практичний її розв'язок.

Отже, мати інтелект успіху означає добре думати у трьох різних напрямках:

- аналітичному (для розв'язання проблем);

- творчому (для формулювання правильних проблем);
- практичному (для використання розв'язків на практиці).

Р. Стернберг стверджував: знати коли та як використати ці три аспекти інтелекту успіху набагато важливіше, ніж просто мати їх. Люди з інтелектом успіху не просто мають здібності, вони розмірковують над тим, коли і як використати їх із максимальною віддачею.

Р. Стернберг критикує американську середню і вищу освіту за те, що вони роблять ставку на стандартизовані тести, які орієнтують вчителів навчати учнів виконувати лише стандартизовані (структуровані) задачі. Все навчання орієнтоване на запам'ятовування великих масивів інформації та використання її в стандартних умовах. Освіта продукує виконавців, а тому часто справедливим виявляється твердження: «Відмінникам на роду написано працювати під керівництвом трієчників».

Саме тому цілі та зміст освіти мають бути орієнтовані на розвиток інтелекту успіху. А що це означає? Всі характеристики освітнього процесу мають орієнтуватися на три складники інтелекту успіху: аналітичні здібності, творчі здібності та практичні здібності.

Освітній процес має чотири характеристики: цілі → зміст → методи, форми → контроль. Відтак слід зосереджуватися на розв'язуванні проблем, генеруванні творчих розв'язків та їх практичному застосуванні.